Finansutskottets betänkande

1984/85: 36

om anslag till räntor på statsskulden, m. m. (prop. 1984/85: 100 bil. 17 och 1984/85: 150 bil. 1)

FEMTONDE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1984/85: 100 bilaga 17 (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vid propositionen fogat förslag till räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1985/86,

2. till Räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 71 200 000 000 kr.

Därefter har regeringen i proposition 1984/85: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1985/86, m. m. (kompletteringspropositionen) bilaga 1 såvitt nu är i fråga föreslagit riksdagen att – med ändring av förslag i proposition 1984/85: 100 bilaga 17 – till Räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 73 800 000 000 kr.

Den i proposition 150 föreslagna medelstilldelningen grundar sig på beräkningar gjorda inom riksgäldskontoret. Riksgäldskontoret har därefter den 20 maj 1985 tillställt utskottet en promemoria med en förnyad beräkning, i vilken man beaktat effekterna av den sedan mitten av maj 1985 höjda inhemska räntenivån. Denna beräkning visar att medelsbehovet för räntor på statsskulden m. m. nu kan uppskattas till 77 400 000 000 kronor för budgetåret 1985/86. I jämförelse med vad som föreslås i kompletteringspropositionen innebär detta att anslaget behöver räknas upp med 3,6 miljarder kronor. Jämfört med budgetpropositionen uppgår det ökade medelsbehovet till 6,2 miljarder kronor.

De olika beräkningarna kan sammanfattas på följande sätt.

Räntor på statsskulden budgetåret 1985/86

Miljarder kronor

	Budget-prop.		Kompl. prop.		Nuv. beräkn.
Räntor på inhemska lån m. m.	51,9	*+1,8*	53,7	*+3,2*	56,9
Räntor på utländska lån	13,5	*+0,2*	13,7	*+0,4*	14,1
Valutaförluster	5,8	*+0,6*	6,4	–	6,4
Summa	**71,2**	*+2,6*	**73,8**	*+3,6*	**77,4**

I kompletteringspropositionen har alltså ränteutgifterna tagits upp med ett belopp som är 2,6 miljarder kronor högre än vad som angavs i budgetpropositionen. Härav avser 1,8 miljarder kronor en uppräkning av de inhemska räntorna. Denna justering är föranledd av en rad faktorer. Bl. a. har en större del av upplåningen förutsatts komma att ske mot statsskuldväxlar. Detta medför, allt annat lika, ökad belastning på statsbudgeten på kort sikt, eftersom räntan på dessa låneformer bokförs vid emissionstillfället och inte i efterskott som fallet är med bl. a. obligationer. Dessutom har man i kompletteringspropositionen utgått från en högre räntenivå för statsskuldväxlar än vid beräkningarna till budgetpropositionen.

I den förnyade beräkning som riksgäldskontoret därefter har gjort är det återigen framför allt räntekostnaden för statsskuldväxlar som får genomslag. Enbart dessa ränteutgifter beräknas nu öka med ytterligare 2,8 miljarder kronor. Räntor på utländska lån har tagits upp med ett 0,4 miljarder kronor högre belopp än i kompletteringspropositionen. Detta sammanhänger med att utlandsupplåningen under innevarande budgetår antas öka mer än förutsatt.

Utskottet

Riksbanken beslöt den 13 maj 1985 att vidta ett antal åtgärder för att åstadkomma en allmän penningpolitisk åtstramning. Bl. a. höjdes diskontot och straffräntan.

Höjningen av räntenivån slår i betydande utsträckning igenom på utgifterna för riksgäldskontorets inhemska upplåning och då främst på den del av upplåningen som sker mot statsskuldväxlar. Riksgäldskontoret har därför gjort en ny beräkning av utgifterna för räntor på statsskulden för budgetåret 1985/86. Den nya beräkningen utvisar ett medelsbehov på 77,4 miljarder kronor, dvs. 6,2 miljarder kronor mer än vad som satts av för samma ändamål i budgetpropositionen.

Enligt utskottets mening kan uppjusteringen av ränteutgifterna ses som en god illustration på den mycket stora osäkerhet som utmärker dessa beräkningar. Även om man utgår från oförändrat upplåningsbehov kan förhållandevis små ändringar i antagandena få långtgående återverkningar på beräkningsresultatet.

Eftersom någon periodisering inte tillämpas kan t. ex. en ändrad upplåningsprofil kortsiktigt leda till att ränteutgifterna förskjuts från ett budgetår till ett annat. En ökad satsning på stora obligationslån leder t. ex. till att ränteutgifterna senareläggs. En finansiering med statsskuldväxlar eller skattkammarväxlar, som för närvarande har kommit till ökat utnyttjande, leder å andra sidan till att utgifterna tidigareläggs.

Därtill kommer att ändrade räntenivåer snabbt kan göra prognoserna inaktuella.

Ett annat osäkerhetsmoment är valutakursutvecklingen. Ändrade valutakurser får återverkningar dels på ränteutbetalningarna till utlandet, dels på de kursförluster som med nuvarande bokföringsprinciper uppkommer när utländska lån löses in för betalning.

Erfarenheterna från framför allt föregående och innevarande budgetår visar också att det är svårt att i förväg uppskatta, i vilken utsträckning man kommer att förtidsinlösa utländska lån, och vilka valutaförluster som därigenom kommer att bokföras.

Att valutaförluster över huvud taget tas upp i dessa sammanhang kan också diskuteras utifrån redovisningsmässiga principer. Enligt nuvarande praxis bokförs valutaförluster i samband med att utlandslån omsätts och ersätts med nya lån. Valutaförlusterna får visserligen till följd att utlandsskuldens bokförda värde i svenska kronor ökar, men de inverkar inte på statens löpande utgifter och inkomster. Däremot minskar de löpande ränteutgifterna när ett lån ersätts av ett annat med fördelaktigare villkor. En sådan *faktisk* förbättring döljs emellertid bakom den *skenbara* försämring som valutaförlusterna ger på våra löpande betalningar. Redovisningen av valutaförlusterna kan t. o. m. ge det felaktiga intrycket att det är ofördelaktigt för Sverige att förtidsinlösa lån för att byta ut dem mot lån med fördelaktigare villkor.

Utskottet har mot denna bakgrund tidigare ifrågasatt de nuvarande principerna för redovisningen. Det är därför med tillfredsställelse som utskottet noterar att riksgäldskontoret för närvarande håller på att se över denna fråga i samråd med andra berörda myndigheter. Enligt utskottets mening är det angeläget att frågan snabbt får en lösning.

För att belysa känsligheten i beräkningarna kan följande överslagsmässiga riktvärden användas.

En under hela budgetåret 1985/86 bestående förändring av dollarkursen med 10 öre – från beräkningsantagandet 8:96 kr. per dollar – skulle medföra att ränteutgifterna ökar eller minskar med ca 100 milj. kr. Samtidigt skulle valutaförlusterna för lån som förfaller till betalning under budgetåret ändras med ca 70 milj. kr.

På motsvarande sätt kan man räkna med att en förändring av de kortfristiga dollarmarknadsräntorna med 1 procentenhet, som blir bestående under hela budgetåret, ökar eller minskar ränteutgifterna med ca 700 milj. kr.

För den inhemska upplåningen skulle en bestående förskjutning av räntenivån på 1 procentenhet per den 1 juli 1985 leda till att utgifterna för budgetåret 1985/86 ändras med ca 1 600 milj. kr. Inträffar ränteförändringen i stället den 1 januari 1986 ökar eller minskar utgifterna med ca 600 milj. kr.

Med understrykande av osäkerheten i beräkningarna tillstyrker utskottet att anslaget för räntor på statsskulden beräknas i enlighet med förslaget i riksgäldskontorets skrivelse den 20 maj 1985.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner bilagda förslag till räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1985/86 *(bilaga)*,
2. att riksdagen med anledning av proposition 1984/85: 150 bilaga 1 moment 8 till *Räntor på statsskulden, m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 77 400 000 000 kr.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 30 maj 1985

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Rune Rydén (m), Roland Sundgren (s), Christer Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Torsten Karlsson (s), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

Bilaga

Förslag till räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1985/86

Utgifter

A	*Räntor på statsskulden*		
a	*Räntor på upplåning inom landet*	Kr.	
1	Ränta på räntelöpande obligationslån, *förslagsvis*	22 400 000 000	
2	Ränta på riksobligationer, *förslagsvis*	4 748 000 000	
3	Vinster på premieobligationslån, *förslagsvis*	2 881 000 000	
4	Ränta på statsskuldförbindelser, *förslagsvis*	29 500 000	
5	Ränta på sparobligationer, *förslagsvis*	4 750 000 000	
6	Ränta på av staten övertagna lån, *förslagsvis*	40 000	
7	Ränta på lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., *förslagsvis*	1 125 000 000	
8	Ränta på allemanssparandet, *förslagsvis*	1 500 000 000	
9	Ränta på köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kv. Lejonet i Stockholm	90 000	
10	Ränta på Konung Carl XIII:s hemgiftskapital	8 000	
11	Ränta på kortfristig upplåning hos banker m. fl., *förslagsvis*	100 000 000	
12	Ränta på skattkammarväxlar, *förslagsvis*	2 275 000 000	
13	Ränta på statsskuldväxlar, *förslagsvis*	15 300 000 000	55 108 638 000
b	*Ränta på upplåning i utlandet, förslagsvis*		12 100 000 000
c	*Ränta på beräknad ny upplåning inom landet, förslagsvis*		905 964 000
d	*Ränta på beräknad ny upplåning utom landet, förslagsvis*		2 000 000 000
			70 114 602 000
B	*Kapitalrabatter, kursförluster m. m.*		
	1. Kapitalrabatter, *förslagsvis*	1 000	
	2. Kursförluster, *förslagsvis*	1 000	
	3. Valutaförluster, *förslagsvis*	6 400 000 000	**6 400 002 000**
C	*Diverse utgifter*		
	1. Försäljningsprovisioner m. m., *förslagsvis*	1 000 000 000	
	2. Inlösningsprovisioner m. m., *förslagsvis*	185 000 000	
	3. Kostnad för börsnotering av obligationslån, *förslagsvis*	6 800 000	
	4. Officiella dragningslistor för premielånen, *förslagsvis*	7 200 000	
	5. Särskilda dragningslistor för premielånens 100-brev, *förslagsvis*	300 000	
	6. Övriga diverse utgifter, *förslagsvis*	100 000	**1 199 400 000**
		Summa	**77 714 004 000**

Anm. Valutaomvandling har skett till medelvärdet av valutakurserna under april 1985.

Inkomster

		Kr.	
A	*Räntor*		
1	Ränta på uppköpta obligationer	70 000 000	
2	Ränta på rörliga krediter	200 000 000	
3	Ränta på checkräkningsmedel i riksbanken	1 000	
4	Ränta på övriga utlånade medel	1 000 000	**271 001 000**
B	*Uppgäld, kursvinster m. m.*		
1	Uppgäld	1 000	
2	Kursvinster	1 000	
3	Valutavinster	1 000	**3 000**
C	*Diverse inkomster*		
1	Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	35 000 000	
2	Officiella dragningslistor för premielånen	7 900 000	
3	Övriga diverse inkomster	100 000	**43 000 000**
		Summa	**314 004 000**
Underskott att föras av på statsbudgeten			**77 400 000 000**
		Summa	**77 714 004 000**

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1985